

Sygn. akt II KK 218/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Michał Laskowski

SSN Piotr Mirek

Protokolant Dorota Szczerbiak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga,
w sprawie **C.B.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 15 listopada 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich - na korzyść

od wyroku Sądu Rejonowego w W.

z dnia 22 listopada 2017 r., sygn. akt III K (...),

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

C.B. został oskarżony o to, że w dniu 10 czerwca 2014 r. w W. przy ul. A. działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej i uzyskania dla siebie od Banku kredytu konsumpcyjnego, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia własnym

mieniem G. Spółka Akcyjna z siedzibą w W., w ten sposób, że podczas zawierania umowy kredytu konsumpcyjnego gotówkowego o numerze (...) na kwotę 25.611,47 zł, przedłożył nierzetelny dokument w postaci zaświadczenia o wysokości zarobków w przedsiębiorstwie „A.”, ul. M. w W., dotyczący okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania w/w wsparcia finansowego, wprowadzając w ten sposób pracownika Banku w błąd co do swej sytuacji finansowej i zamiaru spłaty zobowiązania, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k.

Wyrokiem nakazowym z dnia 15 maja 2017 r., sygn. akt III K (...), Sąd Rejonowy w W. uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzuconego mu czynu i skazał go na karę grzywny w wysokości 120 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na 10 złotych.

Od tego wyroku sprzeciw wniósł C.B., czego następstwem było skierowanie sprawy na rozprawę.

Po przeprowadzeniu postępowania sądowego, oskarżony C.B. wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 22 listopada 2017 r., sygn. akt III K (...) został uznany za winnego popełnienia czynu zarzuconego mu w akcie oskarżenia, przy czym sąd ustalił, że oskarżony doprowadził bank do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 25.611,47 zł i za ten czyn wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawiesił na okres próby 3 lat, zobowiązując oskarżonego do comiesięcznego informowania sądu o przebiegu okresu próby. Oskarżony został również zobowiązany tym wyrokiem do naprawienia szkody przez zapłatę na rzecz G. Spółka Akcyjna z siedzibą w W. kwoty 24.363,76 zł.

Wyrok uprawomocnił się bez postępowania odwoławczego w dniu 28 grudnia 2017 r.

Od tego wyroku kasację na korzyść skazanego wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich.

W skardze zarzucił rażące i mające wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, a to art. 366§1 k.p.k., polegające na zaniechaniu wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności, dotyczących stanu i poziomu rozwoju umysłowego oskarżonego, wpływu powyższego na możliwość rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem, a także na możliwość

uczestnictwa w postępowaniu w sposób samodzielny i rozsądny, w sytuacji gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że oskarżony jest osobą upośledzoną umysłowo, w wyniku czego doszło do rażącego naruszenia prawa do obrony, skonkretyzowanego w art. 6 k.p.k.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zarzut kasacji okazał się zasadny, co skutkowało jej uwzględnieniem w całości.

Jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach tej sprawy C. B. przesłuchany w charakterze podejrzanego wskazał, że jest osobą zdrową, nie leczy się psychiatrycznie, neurologicznie. W protokole przesłuchania brak jest także informacji dotyczącej ewentualnego upośledzenia umysłowego podejrzanego.

W materiale dowodowym znajduje się jednak opinia sądowo - psychologiczna sporządzona na wczesnym etapie postępowania przygotowawczego wobec C. B., przesłuchiwanego wtedy w charakterze świadka, z której wynika, że charakter kontaktu słowno – logicznego wskazuje na ogólny szacunkowy obniżony poziom funkcjonowania intelektualnego świadka względem poziomu normy. Z opinii tej wynika, że świadek realizował obowiązek szkolny w trybie specjalnym. Z wniosków opinii wynika też, że zeznania świadka mają ograniczone znaczenie dla postępowania, przy uwzględnieniu możliwego wpływu czynników emocjonalnych oraz rekonstruowanej postawy świadka wskazującej na możliwość ograniczenia zakresu relacjonowanych przez świadka informacji.

W sprzeczności od wydanego w tej sprawie wyroku nakazowego, oskarżony wskazał, że od urodzenia jest upośledzony w stopniu lekkim. Przed ukończeniem 16 roku życia otrzymał orzeczenie o niepełnosprawności. Podniósł, że nie miał nic wspólnego z popełnionym przestępstwem, a wykorzystano jego niepełnosprawność i brak rozeznania.

Zgodnie z treścią art. 366 § 1 k.p.k. przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem, bacząc aby wyjaśnione zostały wszystkie istotne okoliczności sprawy. Przepis ten powinien być interpretowany łącznie z treścią art. 2 § 1 pkt 2 k.p.k., który wyraża zasadę prawdy materialnej

(por. wyrok SN z 7 lipca 1994 r. II KRN 120/94). Co za tym idzie na przewodniczącym spoczywa obowiązek wnikliwego sprawdzenia każdej informacji mogącej mieć znaczenie dla oceny poczytalności oskarżonego i to niezależnie od wykazywanej inicjatywy stron (por. wyrok SN z 15 marca 2005 r. II KK 252/04), a w przypadku potwierdzenia tych informacji obowiązek udzielenia tej osobie stosownych gwarancji procesowych, zabezpieczających prawo do obrony w procesie karnym.

Analiza dowodów zebranych w sprawie dotyczących sfery zdrowia psychicznego oskarżonego, powinna wzbudzić u sędziego orzekającego w tej sprawie, który po myśli art. 28 § 1 k.p.k. miał prawa i obowiązki przewodniczącego, wątpliwości co do ewentualnego stanu rozwoju umysłowego oskarżonego, w kontekście możliwości rozpoznania przez niego znaczenia zarzuconego mu czynu i pokierowania swoim postępowaniem. Kierując się dyrektywą z art. 366 § 1 k.p.k. sędzia powinien dążyć do wyjaśnienia, czy określone wątpliwości mają charakter uzasadniony i mogą rzutować na przedmiotowe postępowanie, tak *tempore criminis* jak i *tempore procedendi*. Sąd orzekający w tej sprawie jednoosobowo miał możliwość wyjaśnienia, w toku postępowania sądowego, a to wobec stawiennictwa oskarżonego na rozprawie, istotnych kwestii dotyczących zdrowia psychicznego oskarżonego, stanu upośledzenia i opóźnienia rozwojowego, przebiegu edukacji w trybie specjalnym, leczenia w poradni zdrowia psychicznego, a więc okoliczności istotnych dla zgodnego z prawem przebiegu procesu karnego i kształtowania zakresu odpowiedzialności karnej oskarżonego. Okoliczności te były na tyle istotne, że jak wynika z dokumentacji dotyczącej stanu zdrowia psychicznego skazanego, zawartej w aktach o sygnaturze III O (...) dokumentujących wykonanie kary orzeczonej wobec C.B., stwierdzone u niego schorzenia o charakterze psychicznym zaburzały jego funkcjonowanie poznawcze, ujawniając deficyty kognitywne (por. k. 70 - 73).

Mając na uwadze przedstawione okoliczności, nie przesądzając treści końcowego rozstrzygnięcia w tej sprawie podnieść należało, że Sąd pomijając wskazane informacje dotyczące zdrowia psychicznego oskarżonego wynikające z opinii sądowo – psychologicznej, jak też z jego oświadczenia zawartego w sprzeczności od wyroku nakazowego, pozbawił się możliwości ustalenia, czy

zachodzą w tej sprawie wątpliwości co do stanu poczytalności oskarżonego, jak również wątpliwości co do możliwości samodzielnego udziału w procesie i prowadzenia obrony w sposób samodzielny i rozsądny, co nie sprzyjało rzetelnemu wypełnieniu obowiązku wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy. Zaniechanie wyjaśnienia stanu zdrowia psychicznego oskarżonego było rażącym uchybieniem, które mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Wskazana kwestia ma fundamentalne znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy w aspekcie materialno- procesowym. Konsekwencją tego uchybienia było również zaniechanie rozważenia ewentualnego ustanowienia obrońcy z urzędu w celu zabezpieczenia w pełni gwarancji procesowych oskarżonego.

Z tego względu konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. W toku tego postępowania sąd powinien, przy wykorzystaniu dowodu z opinii specjalistycznej wyjaśnić sferę poczytalności oskarżonego *tempore criminis* oraz ewentualnie rozważyć czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala mu na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny(art. 79§1 pkt 3 i 4 k.p.k.).

Z tych względów orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.

as